

بررسی و تحلیل انگیزه موافقان و مخالفان برجام

فاطمه نیکزاد طوبین

مقطع تحصیلی : سطح ۲

حوزه علمیه حضرت آمنه علیها السلام

پست الکترونیک : alirezakarkon11@gmail.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

در این تحقیق که تحت عنوان « بررسی و تحلیل انگیزه موافقان و مخالفان برجام » تدوین یافته، به روش توصیفی تحلیلی، به تحلیل انگیزه موافقان و مخالفان برجام پرداخته شده است. نتیجه ای که از این مباحث حاصل شد آن است که شرایط امروز جامعه ما، به گونه ای نبود که مجبّر به مذاکره باشیم و دولت درحالی مصر بر مذاکره بود که ولی فقیه آن را به مصلحت جامعه نمی دید و هدف از برجام تنها حفظ منافع اقتصادی گروه خاصی از جامعه بوده، لذا می توان گفت که برجام بیش از هر چیز، تأمین کننده منافع سیاسی و اقتصادی گروهی خاص بوده است و تلاش دشمن هم همواره برای براندازی حکومت اسلامی یا تضعیف ارزش های اسلامی و سلطه طلبی بوده است.

کلید واژه : مذاکره، برجام، سیاست، ولی فقیه

مقدمه

در دوران کنونی نیز آمریکا همواره دشمن اسلام و ارزش های انقلابی بوده است؛ چرا که آمریکا سلطه طلب و خواهان به دست گرفتن حکومت ایران است، اما تفکر انقلابی، بر پایه ی ظلم ستیزی و استقلال طلبی شکل گرفته است. پس آمریکا انواع تحریم های اقتصادی را علیه ایران اعمال نمود تا از این طریق تغییری در نظام جمهوری اسلامی ایجاد نماید. مردم نیز با رای اکثریت به دولت دکتر روحانی، تمایل خویش را نسبت به مذاکره با آمریکا و ترجیح آن به مقاومت در برابر فشار های غرب، نشان دادند. اما این امر منجر به دو دستگی های فکری و عقیدتی بین مردم و مسئولین گشته است. از این رو تحقیق، در صدد آن است که با بیان انگیزه موافقان و مخالفان برجام و روشن کردن ابعاد مختلف آن، به بررسی ماهیت برجام بپردازد. لذا در این تحقیق ابتدا به مفهوم شناسی عنوان تحقیق و سپس به بیان انگیزه موافقان و مخالفان برجام و نقد آن پرداخته شده است.

۱- مفهوم شناسی

تبیین مفاهیم و واژه‌ها، از شیوه‌های رایج در مسائل مختلف علوم است که در آنها به کار می‌رود؛ از این رو، لازم است، نخست، واژه‌های کلیدی، بحث و تعریف گردد.

۱-۱. تحلیل

معنی لغوی: تحلیل از ریشه «حلل» و به معنای حل کردن، تجزیه و تلاش است.^۱

۱-۲. انگیزه

معنی لغوی: آنچه که کسی را به کاری برانگیزد، موجب و علت را گویند.^۲

۱-۳. موافقان

موافقان جمع «موافق» است. از ریشه «وفق» به معنای شایسته، مطابق و مربوط است.^۳

۱-۴. مخالفان

مخالفان جمع «مخالف» است. از ریشه «خلف» به معنای ناسازگار و نافرمان است.^۴

۱-۵. برجام

معنی لغوی

تلخیصی از عبارت: برنامه جامع اقدام مشترک.^۵

۱-۵-۱. برنامه

معنی لغوی: عنوان؛ دستور کار یک مجلس؛ مجموعه کارهایی که به هدف مشخصی ختم شود.^۱

^۱ معلوف، المنجد فی اللغة، ص ۱۴۷

^۲ معین، فرهنگ فارسی معین، ج ۱، ص ۳۹۴؛ دهخدا، فرهنگ متوسط دهخدا، ج ۱، ص ۲۷۰

^۳ معلوف، المنجد فی اللغة، ص ۹۶۶

^۴ همان، ص ۱۹۳

^۵ سایت رسمی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، بیانیه مشترک وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران آقای محمدجواد ظریف و نماینده عالی اتحادیه اروپا خانم فدیریکا موگرنی، شماره: ۳۳۴۳۲۲،

۱۳۹۴/۱/۱۳

۲-۵-۱. جامع

معنی لغوی: جمع کننده؛ گرد آورنده؛ تمام؛ کامل؛^۲ دارای همه ویژگی ها و شرایط؛^۳ در کلمه‌ی برجام، مقصود از جامع، معنای لغوی آن است.

معانی اصطلاحی:

- اصطلاح فقه و حقوق: قدر مشترک بین اصل و فرع در قیاس؛^۴ مسجد جامع: مسجد بزرگی که نماز جمعه در آن برگزار می‌شود.^۵
- اصطلاح منطق: حدی که شامل تمام افراد معرف باشد.^۶
- اصطلاح حدیث: کتابی که دربردارنده همه ابواب حدیثی است و اختصاصی به کتاب خاصی یا موضوع معینی در حدیث ندارد.^۷
- اصطلاح بیان: امری که مشترک بین مشبه و مشبه به یا مستعارمنه و مستعارله باشد.^۸

۳-۵-۱. اقدام

معنی لغوی: دست به کاری زدن.^۹

۴-۵-۱. مشترک

معنی لغوی: دارای شریک؛ شریک دار؛^{۱۰} شرکت دارنده در چیزی؛ شریک؛^{۱۱} در کلمه‌ی برجام، مقصود از مشترک، معنای لغوی آن است.

^۱ معین، فرهنگ فارسی معین، ص ۲۳۲

^۲ همان، ص ۴۱۰

^۳ دهخدا، فرهنگ متوسط دهخدا، ص ۸۴۳

^۴ جعفری لنگرودی، مبسوط در ترمینولوژی حقوق، ج ۲، ص ۵۵۲۳

^۵ حسینی، فرهنگ لغات و اصطلاحات فقهی، ص ۱۵۶

^۶ مرکز پژوهشی دائرة المعارف علوم عقلی اسلامی، اصطلاح نامه منطق، ص ۳۸۹

^۷ مودب، علم الحدیث، ص ۱۷۱

^۸ اکبری دستک، درسنامه علوم بلاغی، ص ۷۷

^۹ معین، فرهنگ فارسی معین، ص ۱۶۶؛ دهخدا، فرهنگ فارسی دهخدا، ص ۲۰۵

^{۱۰} همان، ص ۱۰۵۲

^{۱۱} دهخدا، فرهنگ متوسط دهخدا، ج ۲، ص ۲۷۱۹

معانی اصطلاحی:

- اصطلاح حقوق: کسی که با دیگری در ملکی شریک است.^۱

معنی اصطلاحی برجام

برجام عبارت است از توافقی که بین گروه ۵+۱ (فرانسه، بریتانیا، چین، روسیه، آمریکا و آلمان) و ایران در ۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵ انجام شد که طی آن نظارت بر فعالیت های هسته‌ای ایران از سویی و رفع یکباره کلیه تحریم های اقتصادی مرتبط با فعالیت های هسته‌ای ایران از سوی دیگر به تایید هر دو طرف رسید.^۲

حمید بعیدی نژاد در علت نامگذاری این برنامه بدین عنوان، چنین توضیح داد که برنامه اقدام مشترک شامل گام هایی است که اولاً باید در عمل برداشته شود نه آنکه دربردارنده یک سلسله اصول و اهداف کلی باشد، و ثانیاً باید به صورت مشترک از سوی هر دو طرف انجام شود.^۳ در تحقیق حاضر مقصود از برجام، معنای اصطلاحی آن است.

لازم است برای روشن شدن بحث، توضیحي مختصر راجع به توافق برجام بیان شود:

توافق برجام

پس از روی کار آمدن دکتر حسن روحانی در سال ۱۳۹۲، پرونده هسته‌ای ایران از شورای عالی امنیت ملی به وزارت امور خارجه منتقل شد. رئیس جمهور دولت یازدهم، دکتر محمدجواد ظریف را برای تصدی سمت وزیر امور خارجه انتخاب نمود.^۴ سیاست اصلی دولت، ایجاد ارتباط نزدیک با غرب و به خصوص با آمریکا بود. هدف آن بود که با کوتاه آمدن در بحث انرژی هسته‌ای، شرایط اقتصادی جامعه بهبود یابد.^۵ پس از انتصاب دکتر ظریف به عنوان وزیر امور

^۱ . جعفری لنگرودی، مبسوط در ترمینولوژی حقوق ، ج ۵، ص ۳۳۶۷

^۲ مسعود، موسوی شفقانی، فرزانه، نقدی، اقتصاد سیاسی بین المللی ایران در دوران پساتحریم، فصلنامه روابط خارجی، شماره ۲۸، ۱۳۹۴، ص ۲۶-۲۷

^۳ . بعیدی نژاد، گام به گام با برجام از آغاز تا فرجام، ص ۱۹

^۴ . سیدمیرمضانی، از تهران تا وین، ص ۱۵۲

^۵ . غضنفری، پرونده هسته‌ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۱۱۷ - ۱۱۸

خارج، در راستای اهداف دولت یازدهم مذاکراتی بین جمهوری اسلامی و گروه ۱+۵ صورت گرفت. مقام معظم رهبری تصریح کرد که این مذاکرات باید فقط در رابطه با مسائل هسته‌ای باشد و نه چیز دیگر.^۱ در نهایت در ۳ آذر ۱۳۹۲، پس از چهارمین مذاکره‌ی وزرای امور خارجه ایران با ۱+۵، توافقی تحت عنوان "برنامه اقدام مشترک" بین این دو گروه صورت گرفت. این یک توافق موقت بود برای "رسیدن به یک راه حل جامع بلند مدت و مورد توافق طرفین"^۲. پس از مذاکرت فراوان بین این دو گروه، نهایتاً در تاریخ ۱۳ فروردین ۱۳۹۴، بیانیه سوئیس (توافق لوزان) توسط وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی - دکتر ظریف - و نماینده عالی اتحادیه اروپا - خانم فدریکا موگرینی - این چنین قرائت شد:^۳

«ما، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران و نماینده عالی اتحادیه اروپا، همراه با وزرای خارجه ۳ کشور اروپایی به اضافه ۳ (چین، فرانسه، آلمان، فدراسیون روسیه، آمریکا، بریتانیا و ایالات متحده) از ششم تا سیزدهم فروردین ۱۳۹۴ در سوئیس دیدار نمودیم.

همانطور که در آذرماه ۱۳۹۲ توافق کرده بودیم، ما به این منظور در اینجا گرد هم آمدیم تا راه حل هایی به منظور دستیابی به حل و فصل جامعی که ماهیت صرفاً صلح آمیز برنامه هسته‌ای ایران را تضمین نموده و کلیه تحریم ها را به صورت کامل لغو نماید، پیدا کنیم.

امروز ما یک گام تعیین کننده برداشتیم: ما به راه حل هایی در مورد مؤلفه های مهم برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) دست یافتیم. این امر مدیون عزم سیاسی، حسن نیت و تلاش جدی همه طرف ها بوده است. اجازه فرمائید از همه هیات های نمایندگی به خاطر تلاش های خستگی ناپذیرشان تقدیر نماییم.

تصمیم امروز ما که مبانی مورد توافق برای متن نهایی برجام را پایه ریزی می کند بسیار مهم است. اکنون می توانیم مجدداً نگارش متن توافق نهایی و ضمایم آن را با بهره گرفتن از راه حل

^۱ همان، ص ۱۲۱

^۲ سیدمیرمضانی، از تهران تا وین، ص ۱۵۸

^۳ مطلبی، راز آنچه مرقوم داشته اند، ص ۳۴۵

هایی که در این چند روز به آن‌ها دست یافته‌ایم، شروع کنیم.

همچنان که ایران برنامه صلح آمیز هسته‌ای خود را دنبال می‌کند، سطح و ظرفیت غنی‌سازی و میزان ذخایر ایران برای دوره‌های زمانی مشخص، محدود خواهد شد و نطنز تنها مرکز غنی‌سازی ایران خواهد بود. تحقیق و توسعه غنی‌سازی در ایران بر روی ماشین‌های سانتریفیوژ بر اساس یک جدول زمانی و سطح توافق شده، انجام خواهد شد.

فوردو از یک سایت غنی‌سازی به یک مرکز هسته‌ای، فیزیک و فن‌آوری تبدیل خواهد گردید. در این مرکز همکاری بین‌المللی در حوزه‌های تحقیق و توسعه‌ی مورد توافق مورد تشویق قرار خواهد گرفت. مواد شکافت پذیر در فوردو نخواهد بود.

راکتور تحقیقاتی پیشرفته آب سنگین در اراک با همکاری مشترک بین‌المللی بازطراحی و نوسازی خواهد شد به گونه‌ای که پلوتونیوم با قابلیت تسلیحاتی در آن تولید نگردد. بازفرآوری صورت نخواهد گرفت و سوخت مصرف شده صادر خواهد گردید.

مجموعه تدابیری برای نظارت بر اجرای مفاد برجام شامل کد اصلاحی ۳,۱ و اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی مورد توافق واقع شده است. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از فن‌آوری‌های مدرن نظارتی استفاده خواهد کرد و از دسترسی‌های توافق شده بیشتری از جمله به منظور روشن کردن موضوعات گذشته و حال برخوردار خواهد شد.

ایران در همکاری‌های بین‌المللی در حوزه انرژی هسته‌ای صلح آمیز مشارکت خواهد نمود که می‌تواند شامل ساخت نیروگاه‌های هسته‌ای و راکتورهای تحقیقاتی شود. یک حوزه مهم دیگر، همکاری در زمینه ایمنی و امنیت هسته‌ای می‌باشد.

اتحادیه اروپایی، اعمال تحریم‌های اقتصادی و مالی مرتبط با هسته‌ای خود را خاتمه خواهد داد و ایالات متحده نیز اجرای تحریم‌های مالی و اقتصادی ثانویه مرتبط با هسته‌ای را، همزمان با اجرای تعهدات عمده هسته‌ای ایران به نحوی که توسط آژانس بین‌المللی انرژی اتمی راستی‌آزمایی شود، متوقف خواهد کرد.

یک قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل متحد صادر خواهد شد که در آن برجام تأیید شده، کلیه قطعنامه های قبلی مرتبط با موضوع هسته‌ای لغو خواهد گردید و برخی تدابیر محدودیت ساز مشخص، را برای یک دوره زمانی مورد توافق، لحاظ خواهد کرد.

ما در هفته ها و ماه های آینده، برای نگارش متن برجام شامل جزئیات فنی آن، در سطوح سیاسی و کارشناسی کار خواهیم کرد. ما خود را متعهد به تکمیل تلاش ها تا تاریخ ۱۱ تیرماه می‌دانیم. از دولت سوئیس به خاطر حمایت های سخاوتمندانه در میزبانی این مذاکرات تقدیر و

تشکر می‌نمائیم. از خبرنگاران عزیز که در این مدت همراه ما بودند نیز سپاس گزاریم.^۱

پس از آن در تاریخ ۲۳ تیر ۱۳۹۴، توافق نهایی با عنوان "برنامه‌ی جامع اقدام مشترک" در دفتر سازمان ملل در وین اینچنین قرائت شد:^۲

«امروز یک روز تاریخی است. برای ما افتخار بزرگی است که اعلام کنیم که به یک توافق درمورد موضوع برنامه‌ی هسته‌ای ایران دست یافته‌ایم... امروز ما متن نهایی "برنامه‌ی جامع اقدام مشترک" را مورد توافق قرار دادیم... برجام دربرگیرنده برنامه‌ی بلند مدت ایران مشتمل بر محدودیت های توافق شده در مورد برنامه‌ی هسته‌ای ایران بوده، و لغو جامع همه‌ی تحریم های شورای امنیت سازمان ملل متحد و نیز تحریم های چند جانبه و یک جانبه‌ی مرتبط با برنامه‌ی هسته‌ای ایران... را موجب خواهد شد... این پایان مذاکرات ماست اما پایان کار مشترک ما نیست. ما همچنان این وظیفه‌ی خطیر را مشترکا دنبال خواهیم نمود.»^۳

در تحقیق حاضر، متن کامل توافق برجام - که در تیر ماه ارائه شد- به دلیل طولانی بودن آن، بیان نشده است. اما متنی که در تاریخ ۱۳ فروردین توسط خانم موگرینی و آقای ظریف قرائت

^۱سایت رسمی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، بیانیه مشترک وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران آقای محمدجواد ظریف و نماینده عالی اتحادیه اروپا خانم فدیریکا موگرینی، همان

^۲سیدمیررمضانی، از تهران تا وین، ص ۱۸۲ تا ۱۸۴

^۳سایت رسمی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، بیانیه مشترک نماینده عالی اتحادیه اروپایی فدیریکا موگرینی و وزیر خارجه ایران محمدجواد ظریف، شماره: ۳۴۹۰۴۸، ۱۳۹۴/۴/۲۳

شد، خلاصه‌ای است از آنچه که تیر ماه ارائه شده است که متن کامل آن پیشتر از نظرتان گذشت.

اما این توافقنامه، مخالفان و موافقانی داشته است که اینک به بررسی انگیزه‌های هر یک از دو گروه می‌پردازیم.

۲. انگیزه موافقان

۲-۱. حل مشکلات اقتصادی کشور:

طبق گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، در تاریخ ۱۳۹۵/۸/۱۱، دکتر حسن روحانی به مشکلاتی که در آغاز دولت یازدهم با آن مواجه بود، از جمله تورم، عدم اشتغال خالص، تحریم‌های شدید سازمان ملل متحد و قطعنامه‌های شورای امنیت، اشاره نمود و نام آن‌ها را "بحران" گذاشت. وی سپس عنوان کرد که برای رهایی از این معضلات، توجه خود را در حل مشکلات سیاست خارجی و اقتصادی معطوف می‌نماید. وی اشاره کرد:

«دولت یازدهم در آغاز کار و شروع فعالیتش با مشکلات بزرگی روبرو بوده که شاید بتوان نام آن‌ها را "بحران‌ها" نامید... به همین دلیل دولت ناچار بود در اولین قدم‌های فعالیت، به بحث سیاست خارجی و اقتصادی بیش از بخش‌های دیگر توجه کند... به دلیل شرایط خاص آغاز این دولت، توجه‌ها و اهتمام‌ها برای آن بود که ما از معضل پیچیده اقتصادی و خارجی عبور کنیم»^۱

اما سوال اینجاست که از نظر سیاستمداران دولت یازدهم، چگونه باید مشکلات کشور و یا بحران‌ها را حل نمود؟

تلاش دولت تدبیر و امید بر این بود که به مردم اینطور القا کنند که حل مسائل اقتصادی، در

^۱خبرگزاری ایرنا، فرهنگ زیربنایی ترین مساله است در آغاز کار با شبه بحران‌ها روبرو بودیم، کد خبر: ۰۹:۰۷، ۹۵/۸/۱۱، ۸۲۲۸۹۵۸۹(۵۶۴۱۹۵۳)

گرو رفع تحریم ها علیه ایران است و به منظور رفع این تحریم ها، باید در زمینه انرژی هسته‌ای قدری کوتاه بیاییم و اعتمادسازی کنیم؛ چرا که دنیا به صلح آمیز بودن فعالیت های هسته‌ای جمهوری اسلامی اعتمادی ندارد.^۱ تئوری رئیس‌جمهور این بود که "آمریکایی ها کد خدای ده هستند، با کدخدا بستن راحت تر است."^۲ و با تکیه بر همین تئوری قائل بود که می‌توان "هم چرخ سانترفیوژها را چرخاند و هم چرخ کارخانه ها را"^۳.

به عقیده دکتر روحانی، آمریکا یک "ابرقدرت جهانی"^۴ است که باید با آن تعامل سازنده داشته باشیم. وی در همین رابطه گفت: «آمریکا یک واقعیت در دنیای امروز است که نمی‌توانیم آن را انکار کنیم. چون یک ابرقدرت است. قدرت اول اقتصادی، علمی و نظامی را در دنیا دارد و در مجامع بین‌المللی تاثیر گذار است.»^۵ همچنین وی اشاره کرد: «یک روز این سفارت ها بازگشایی خواهد شد اما آنچه مهم است، نوع رفتار است. در این خصوص کلید در دست آمریکایی هاست.»^۶ و از آنجا که کلید در دست آمریکایی هاست، باید برای رفع مشکلات اقتصادی و تامین معاش، به آن ابرقدرت روی آورد.

یکی دیگر از اظهارات رئیس‌جمهور در آن سال ها آن بود که خزانه کشور خالی است و وضعیت اقتصادی ما با مشکل مواجه شده است. وی چنین القا کرد که تنها راه نجات کشور از مشکلات اقتصادی، رفع تحریم هاست و تحریم ها برطرف نمی‌شود مگر آنکه ما در قضیه هسته‌ای کوتاه بیاییم.^۷

^۱. غضنفری، پرونده هسته ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۱۱۸

^۲خبرگزاری تسنیم، آمریکایی‌ها کدخدا هستند و با کدخدا راحت تر می‌توانیم ببندیم، ۱۳۹۲/۲/۲۳، ۱۸:۰۹

^۳. غضنفری، پرونده هسته ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۱۱۸

^۴خبرگزاری تسنیم، همان

^۵آزادی، شریفی، سراب برجام، ص ۳۵

^۶همان، ص ۳۶

^۷. غضنفری، پرونده هسته ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۱۲۲

نقد:

برخی مقامات کشور، برخلاف ادعای فوق قائل هستند که فعالیت های هسته‌ای ایران هیچ گاه موجب کند شدن روند زندگی اقتصادی مردم نشده است. محمد جواد لاریجانی، دبیر ستاد حقوق بشر قوه‌ی قضائیه در ۷ بهمن ۱۳۹۲، در پاسخ به ادعای رئیس جمهور مبنی بر اینکه "هم چرخ سانترفیوژ ها باید بچرخد و هم چرخ زندگی مردم" گفت: «من معتقد نیستم که چون چرخ سانترفیوژ های ما سریع می‌چرخند، چرخ اقتصاد ما کند شده... این یک اشتباه استراتژیکی است»^۱

فعالیت های هسته‌ای نه تنها ضرر اقتصادی به کشور نمی‌زند، که به عکس موجب رفاه و رونق اقتصادی ملت می‌شود. علی‌رضا زاکانی، نماینده‌ی مجلس شورای اسلامی، در ۲۳ دی ۱۳۹۲ اشاره کرد:

«این (سخن آقای روحانی مبنی بر اینکه هم چرخ سانترفیوژ باید بچرخد و هم چرخ زندگی مردم) هم حرف نادرست و غیر تخصصی است. با کمی دقت می‌بینیم که اساسا با یک حساب سطحی، اگر ما ۱۰ یا ۲۰ سال دیگر فناوری هسته‌ای نداشته باشیم، برای حداقل ها و روشنایی داخل منازل هم باید برویم سرمان را در مقابل آمریکا کج کنیم و برده شویم تا اینکه چراغ خانه‌مان را روشن نگه داریم چه برسد به اینکه چرخ کارخانه بچرخد!»^۲

همچنین دکتر فریدون عباسی، رئیس سابق سازمان انرژی اتمی، طی مصاحبه‌ای

عنوان کرد:

«آن هایی که می‌گویند سانترفیوژ بچرخد (به شرط این که) زندگی مردم هم بچرخد، من به آن ها می‌گویم چرا بیخود چرخش سانترفیوژ را به چرخیدن زندگی

^۱ همان، ص ۱۱۸

^۲ همان

مردم گره می‌زنید؟! اصلا این‌ها ربطی به هم ندارد... زندگی مردم به فناور هسته‌ای ربطی ندارد. اتفاقا هسته‌ای قسمتی از رفاه جامعه را به دنبال خواهد آورد... این جریان فکری، خطش را از غرب می‌گیرد و به زبان فارسی و مردم پسند در قالب رفاه مردم ایده‌های غرب را مطرح می‌کند.^۱

همچنین وی در همین رابطه در جای دیگر گفت:

«مرتب شعاری را برای جامعه تکرار می‌کنند که انگار چرخیدن چرخ زندگی مردم در ارتباط با چرخیدن روتور سانتریفیوژ است، یعنی علت اینکه ما مشکل اقتصادی و تورم داریم و اجاره خانه‌ها بالاست این است که این ماشین می‌چرخد و این اختلالات را در زندگی مردم ایجاد می‌کند، در صورتی که عکس این است. چرخ زندگی مردم می‌چرخد، چون رشد علم و فناوری هسته‌ای کشور باعث شده بود اشتغال در داخل به وجود بیاید. همین که ما جلوی مهاجرت فکر را می‌گیریم این فکر در داخل کشور می‌ماند و محصولات جدیدی را پیش‌بینی می‌کند که در داخل ساخته شود و تخصصش را نگه می‌دارد، یعنی به جای این که آن را در اختیار خارجی بگذارد، در داخل فکر می‌کند و باعث توسعه می‌شود.»^۲

اگر غرب بتواند فعالیت‌های هسته‌ای ما را متوقف کند، اقتصاد ما نیز دچار اختلال خواهد شد و آنان در بحث اقتصادی، کمکی به ما نخواهند کرد. آیت‌الله صدیقی، امام جمعه‌ی موقت تهران در خطبه نماز جمعه در تاریخ ۲۹ فروردین ۱۳۹۳ در این رابطه چنین اشاره نمود: «اگر دنیای استکبار بتواند چرخ‌های هسته‌ای ما را از کار بیندازد، یقین بدانید نه تنها چرخ تولید و اقتصاد ما سرعتی پیدا نخواهد کرد، بلکه بیشتر دچار اختلال می‌شوند و این دو با هم ملازمه دارند.»^۳

^۱ همان، ص ۱۱۹

^۲ خبرگزاری تسنیم، چرخ سانتریفیوژها باید بچرخد تا چرخ زندگی و معیشت مردم را بچرخاند، ۱۳۹۴/۲/۲۲، ... ۱

^۳ غضنفری، پرونده هسته‌ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۱۱۹

رویکرد دولت آقای خاتمی که منجر به تعلیق غنی سازی شد، باید برای ملت ایران تجربه‌ای باشد که اگر ما در بحث هسته‌ای کوتاه بیاییم، طرف مقابل با ما همکاری نخواهد کرد و ما فقط عقب خواهیم افتاد. در همین رابطه مقام معظم رهبری فرمود:

«می‌خواهند مذاکره کنند، بکنند... این تجربه، ظرفیت فکری ملت را بالا خواهد برد؛ مثل تجربه‌ای که در سال ۸۲ و ۸۳ در زمینه‌ی تعلیق غنی سازی انجام گرفت... خب ما دو سال عقب افتادیم، لکن به نفع ما تمام شد. چرا؟ چون فهمیدیم که با تعلیق غنی سازی امید همکاری از طرف شرکای غربی مطلقاً وجود ندارد...^۱ معلوم شد با عقب نشینی، با تعلیق غنی سازی، با عقب افتادن کار، با تعطیل کردن بسیاری از کارها، مشکل حل نمی‌شود. طرف مقابل دنبال مطلب دیگری است.»^۲

یکی دیگر از انتقاداتی که مطرح است، آن است که برخلاف ادعایی که گفته می‌شود "خزانه خالی است" و برخلاف اظهار ناامیدی‌هایی که نسبت به نداشتن امکانات و بحران وضعیت اقتصادی موجود است، خزانه خالی نیست و طبق اظهارات وزیر اقتصاد، حدود صد میلیارد دلار موجودی داریم. در پاسخ به اظهار ناامیدی نسبت به وضعیت اقتصادی کشور بود که مقام معظم رهبری فرمود:

«ما در دهه اول انقلاب، به خصوص در سال‌های اول، دستمان از اغلب ابزارهای مادی کوتاه بود. پول نداشتیم، سلاح نداشتیم، تجربه نداشتیم... امروز وضعیت فرق کرده است. امروز جمهوری اسلامی هم سلاح دارد، هم پول دارد، هم علم دارد، هم فناوری دارد، هم قدرت ساخت دارد، هم اعتبار بین‌المللی دارد، هم میلیون‌ها جوان آماده‌ی به کار دارد، میلیون‌ها استعداد دارد. ما اصلاً قابل مقایسه با سی سال

^۱ ر.ک غرق، تجربه‌ای دیگر؛ گزارشی از روند مذاکرات هسته‌ای ایران و ۱+۵، ص ۸۴

^۲ پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان، همان؛ غضنفری، پرونده هسته‌ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۶۰

قبل نیستیم.»^۱

مرتبط کردن حل مشکلات اقتصادی به کوتاه آمدن ایران در زمینه فعالیت های هسته‌ای، طبق نظر رهبری، یکی از تبلیغات سوء دشمن است که برخی از تبلیغاتی ها، با دریافت مزد، و برخی هم بدون مزد اما از روی ساده لوحی، دست به چنین تبلیغاتی می‌زنند.^۲

حال مسئله اینجاست که اگر رفع مشکلات اقتصادی در گرو محدود کردن فعالیت های هسته‌ای نیست، پس چگونه باید با تحریم ها مقابله کرد و به حیات اقتصادی خویش ادامه داد؟ پاسخ این پرسش را می‌توان در بیانات گوناگون از مقام معظم رهبری مبنی بر تکیه بر "جهاد اقتصادی" و "اقتصاد مقاومتی" جستجو نمود. ایشان طی بیاناتی اظهار داشت که تامین معیشت مردم منوط به پیشرفت اقتصادی است و به همین علت لازم است در مسئله اقتصاد، مجاهدت کرد. جهاد به معنای "مبارزه" است و در جایی مطرح است که انسان با مانعی برخورد کند - خواه مانع دشمن باشد یا موانع طبیعی - و سپس برای از بین بردن آن مانع تلاش کند. لذا این مبارزه می‌تواند اشکال گوناگونی پیدا کند؛ از جمله مبارزه علمی، اجتماعی، سیاسی، مسلحانه و... که یکی از نمود های آن، مبارزه در بحث اقتصاد است.^۳ مقام معظم رهبری در همین رابطه فرمودند:

«جهاد اقتصادی صرفاً تلاش اقتصادی نیست... هر تلاشی را نمی‌شود گفت

جهاد. در جهاد، حضور و رویارویی با دشمن مفروض است... یک وقت شما می‌خواهید

یک تلاشی را انجام دهید، که بخصوص یک دشمنی سینه به سینه‌ی شما ایستاده

است؛ این می‌شود جهاد.»^۴

^۱ همان، ص ۱۲۲-۱۲۳

^۲ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، همان

^۳ جمعی از محققین، جهاد اقتصادی، ص ۳۴-۳۵

^۴ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در جمع مردم و کارکنان

صنعت نفت عسلویه، ۱۳۹۰/۱/۱۸

یکی از مهمترین مسائلی که در بحث جهاد اقتصادی مطرح است و باید توسط دولتمردان و مردم کشور، پی گیری شود، مسئله تولید داخلی و تکیه بر توانایی های درونی می باشد. رهبری اشاره کرد:

«یک بخش مهم از مسائل اقتصادی برمی گردد به مسئله ی تولید داخلی. اگر ما بتوانیم مسئله ی تولید داخلی را آنچنان که شایسته ی آن است، رونق ببخشیم و پیش ببریم، بدون تردید بخش عمده ای از تلاش های دشمن ناکام خواهد ماند... اگر ما توانستیم تولید داخلی را رونق ببخشیم، مسئله ی تورم حل خواهد شد؛ مسئله ی اشتغال حل خواهد شد... اینجاست که دشمن با مشاهده ی این وضعیت، مایوس و ناامید خواهد شد. وقتی دشمن مایوس شد، تلاش دشمن، توطئه ی دشمن، کید دشمن هم تمام خواهد شد... سهم دولت در این کار، پشتیبانی از تولیدات داخلی صنعتی و کشاورزی است. سهم سرمایه داران و کارگران، تقویت چرخه ی تولید و اتقان در کار تولید است. و سهم مردم - که به نظر من از همه ی این ها مهم تر است - مصرف تولیدات داخلی است... از مصرف تولیدات خارجی به جد پرهیز کنیم.»^۱

البته مسئله تولید داخلی مفهومی وسیع دارد و شامل "تولید علم، تولید فناوری، تولید ثروت، تولید معرفت، تولید فرصت، تولید عزت و منزلت، تولید کالا و تولید انسان های کارآمد" می - باشد؛ لذا صرفا به معنای تولید کالا نیست.^۲

طبق دیدگاه مقام معظم رهبری، کشور باید به لحاظ اقتصادی، به استقلال کامل برسد. ایشان در تعریف "استقلال اقتصادی" فرمود: «استقلال اقتصادی، یعنی ملت و کشور در تلاش اقتصادی خود روی پای خود بایستد و به کسی احتیاج نداشته باشد... نیاز های اصلی خودش را

^۱ همان، بیانات در حرم رضوی در آغاز سال ۹۱، ۱۳۹۱/۱/۱

^۲ همان، بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی، ۱۳۸۵/۱/۱

بتواند خودش فراهم کند.^۱ در نتیجه لازم است کشور را طوری از وابستگی اقتصادی رها کرد که تحریم ها، بی معنا شود.^۲ اقتصاد مقاومتی مسئله ایست که رهبری به آن توجه و اهمیت ویژه‌ای نشان داده است و در بیانات گوناگونی مردم را تشویق به پی‌گیری سیاست "اقتصاد مقاومتی" نمود. برای نمونه ایشان طی بیاناتی در سال ۱۳۹۱، ابتدا اهمیت اقتصاد مقاومتی را تبیین نمود، سپس به راهکار هایی برای تحقق اقتصاد مقاومتی، از جمله تکیه بر ظرفیت های درونی و تولیدات داخلی، پرهیز از اسراف و... اشاره نمود:

«اقتصاد مقاومتی معنایش این است که ما یک اقتصادی داشته باشیم که هم

روند رو به رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند، هم آسیب پذیری اش کاهش پیدا کند؛ یعنی وضع اقتصادی کشور و نظام اقتصادی جوری باشد که در مقابل ترفند های دشمنان که همیشگی و به شکل های مختلف خواهد بود، کمتر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند. یکی از شرائطش، استفاده از همه ی ظرفیت های دولتی و مردمی است. هم از فکر ها و اندیشه ها و راهکار هایی که صاحب نظران می دهند، استفاده کنید، هم از سرمایه ها استفاده شود... یک رکن دیگر اقتصاد مقاومتی، حمایت از تولید ملی است... یک مسئله هم در اقتصاد مقاومتی، مدیریت مصرف است... این قضیه ی اسراف و زیاده روی، قضیه ی مهمی در کشور است... حقیقتا در کار مصرف، صرفه جویی کنید...»^۳

همچنین ایشان به موارد دیگری از جمله لزوم برنامه ریزی بلند مدت، مجهز شدن به علم، لزوم همت مضاعف و کار مضاعف، توجه به نیروی جوان و استفاده از مجربین، داشتن روحیه ی جهادی، حفظ اتحاد و انسجام ملی، مداومت و پایداری، اهتمام به روحیه ی کار و پرهیز از تنبلی، امید و اعتماد به نفس ملی، استحکام معنویت و روح ایمان در جامعه و... اشاره نمود که

^۱ همان، بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان، ۱۳۷۲/۲/۱۵

^۲ جمعی از محققین، جهاد اقتصادی، ص ۵۴

^۳ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۹۱/۶/۲

تمامی این موارد از ارکان اقتصاد مقاومتی به شمار می‌روند.^۱ پس می‌توان نتیجه گرفت که تئوری محدود کردن فعالیت‌های هسته‌ای کشور برای رفع تحریم‌ها و در نتیجه حل مشکلات اقتصادی، با تئوری اقتصاد مقاومتی تعریف شده توسط رهبری، فاصله دارد.

۲-۲. مقابله با ایران هراسی:

از دیگر اهداف تیم مذاکره کننده برای عملکرد خود، مقابله با ایران هراسی‌ای است که طی سال‌های بسیار، در جهان وجود داشته است. در همین راستا آقای روحانی گفت:

«دشمنان ما می‌خواهند ایران هراسی را در دنیا جا بیندازند... و فضا را این‌گونه پر کنند که ایران یک خطر است... از این رو ما می‌خواستیم ضربه‌ای به توطئه‌ی ایران هراسی بزنیم و بگوییم که دروغ است... در واقع قبل از این که به تحریم ضربه بزنیم، به توطئه‌ی ایران هراسی ضربه زدیم.»^۲

سپس در تبیین یکی از موفقیت‌هایی که در اثر توافق برجام برای کشور حاصل شد گفت:

«ما امروز در شرایطی هستیم که آن‌ها که از ایران هراسی سخن می‌گفتند، زبانشان به لکنت افتاده و شنونده‌های آن‌ها هر روز و هر روز کمتر می‌شوند و به جای این که افکار عمومی در برابر حرف غلط آن‌ها سر تسلیم فرود بیاورد، در برابر آن‌ها لبخند تمسخر می‌زند.»^۳

به گزارش خبرگزاری تسنیم، برخی جملاتی که رئیس‌جمهور در ارتباط با ایران هراسی، پس از اجرایی شدن توافق هسته‌ای به زبان آورد عبارتند از: «ملت بزرگ ایران، اسلام هراسی و ایران

^۱ جمعی از محققین، جهاد اقتصادی، ص ۷۵-۹۱

^۲ غضنفری، پرونده هسته‌ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۲۸۱-۲۸۲

^۳ خبرگزاری ایرنا، همان

هراسی قدرت های بزرگ و صهیونیسم را بی‌اثر کرده است.» «مردم جهان در پی مذاکرات موفق هسته‌ای دریافتند که ایران هراسی واقعیت ندارد و مردم ایران مردمی صلح دوست و صلح خواه هستند.» «تلاشمان این بود که ایران ستایی جایگزین ایران هراسی شود.»^۱ همچنین برخی سخنان آقای روحانی پس از توافق برجام، در سایت رسمی ریاست جمهوری چنین است: «ایران هراسی در حال مرگ همیشگی است. ایران امروز جایگاه خود را در دنیا پیدا کرده است و امیدواریم راه را تا مقصد نهایی علیه ایران هراسی و اسلام هراسی ادامه دهیم.»^۲

نقد:

در نقد این دیدگاه ابتدا باید به دو نکته توجه کنیم. نکته اول این که ایران هراسی های غرب، به عقیده مقام معظم رهبری، موثر واقع نشده بود. دیدگاه رهبری در رابطه با پروژه ایران هراسی غرب، غیر از نظر آقای روحانی است؛ ایشان طی سخنانی اشاره نمود که اگرچه دستگاه های تبلیغاتی غرب به دنبال ایجاد هراس از ایران^۳ و یا اسلام هستند، اما محبوبیت ملت ایران در بین ملت های دنیا روز به روز بیشتر شده، به جای هراس از ایران، از آمریکا هراس دارند. ایشان عنوان کرد: «هراس ملت ها از نظام جمهوری اسلامی و ملت ایران نیست، هراس ملت ها از تسلط آمریکا است.» و بیان نمود که آمریکا به عنوان یک زورگو، جنگ‌افروز و مداخله کننده در امور ملت ها شناخته شده است و این آمریکاست که مورد نفرت ملت ها واقع شده است نه ایران.^۴

نکته دومی که توجه به آن لازم است، این است که پروژه ایران هراسی پس از توافق برجام اصلا

^۱ خبرگزاری تسنیم، علی، بختیاری‌زاده، چرا روحانی در پروژه پایان ایران هراسی ناکام شد؟، ۱۳۹۵، ۲، ۲۹، ۱۲:۰۶

^۲ پایگاه اطلاع رسانی ریاست جمهوری، ایران هراسی در حال مرگ همیشگی است، رئیس جمهوری در نشستی با خبرنگاران داخلی و بین‌المللی، شناسه خبر: ۸۹۰۰۱، ۱۳۹۴/۶/۷، ۱۷:۴۲

^۳ ر.ک سلامتی، سیاست هسته‌ای دولت احمدی نژاد و مواضع شخصیت ها، ص ۲۷۲

^۴ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش، ۱۳۹۲/۱۱/۱۹

تمام نشده است و همچنان ادامه دارد. با این تفاوت که اگر قبل از برجام، آمریکا جهان را از بمب اتمی ایران می‌ترساند، اکنون پس از برجام شرکت‌ها و بانک‌های غربی را از معامله با ایران می‌ترسانند؛ یعنی سیاست ایران هراسی هسته‌ای به سیاست ایران هراسی اقتصادی تبدیل شده است. به برخی جملاتی که مقامات آمریکایی پس از برجام به زبان آوردند، توجه نمایید: «معامله مستقیم یا غیر مستقیم با ایران از طریق سیستم بانکی آمریکا ممنوع است.»^۱ اوپاما اشاره کرد: «ترجیح من برای حل مسئله به شکل دیپلماتیک، به این معنا نیست که ما به تهران حمله‌ی نظامی نمی‌کنیم.» «همه گزینه‌ها از جمله گزینه‌ی نظامی درباره‌ی ایران روی میز است.»^۲ با روی کار آمدن دولت یازدهم، حجم تهدیدهای دشمن علیه ایران افزایش یافت. وادادگی دولت یازدهم در مقابل آمریکا، به کار بردن سیاست لبخند و نرمش در برابر غرب و به کار بردن عباراتی نظیر "خزانه خالی است" که حاکی از ضعف ملت ایران است، نتیجه‌اش جز تحقیر، تهدید، مداخله و تبلیغات سیاه علیه جمهوری اسلامی نخواهد بود.^۳ مقام معظم رهبری نیز اشاره کرد: «از این ارتباطات نه تنها فایده‌ای عاید نشد، بلکه لحن آمریکایی‌ها تندتر و اهانت آمیزتر شد... غربی‌ها با تبلیغات عظیم خودشان، جمهوری اسلامی را دچار انفعال و دوگانگی جلوه می‌دهند.»^۴

۲-۳. ایجاد ارتباط سازنده با آمریکا:

آنچه برای دولت یازدهم حائز اهمیت است، ایجاد ارتباط مطلوب با کشورهای غربی، به خصوص با آمریکا است. در همین رابطه دکتر روحانی گفت: «دوستی و دشمنی‌ها در دنیا

^۱ خبرگزاری تسنیم، علی، بختیاری‌زاده، چرا روحانی در پروژه پایان هراسی ناکام شد؟، ۱۳۹۵، ۲، ۲۹، ۱۲:۰۶

^۲ غضنفری، پرونده هسته‌ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۲۴۲

^۳ همان، ص ۲۴۲-۲۵۱

^۴ پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار مسئولان وزارت خارجه و سفرا و رؤسای نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور با رهبر انقلاب، ۱۳۹۳/۵/۲۲

همیشگی نیست و در روابط بین المللی باید تخصص را به تنش، تنش را به روابط سرد و روابط سرد را به روابط نسبتاً مطلوب تبدیل کنیم.^۱

نقد:

قبل از هر چیز به سخنی از مقام معظم رهبری در نقد این دیدگاه اشاره می‌کنیم:

«یک تصور غلطی در این جا وجود دارد و آن این است که ما با آمریکا می‌توانیم کنار بیاییم و مشکلات را حل کنیم! خب این تصور، تصور درستی نیست. ما نمی‌توانیم به توهم تکیه کنیم. باید به واقعیت‌ها تکیه کنیم.»^۲

هیچ کس منکر آن نیست که برقراری روابط سازنده و مطلوب با کشور های جهان امری مطلوب است. اما سخن اینجاست که برقراری روابط با کشوری مثل آمریکا که صرفاً خواهان نفوذ در جمهوری اسلامی و تضعیف کشور است، نه تنها مطلوب نیست، که باعث ضرر رسانی به کشور هم می‌شود. در همین رابطه مقام معظم رهبری فرمود:

«بحث سر ملت آمریکا و مردم آمریکا نیست... بحث سر دولت آمریکا است... این‌ها از اول انقلاب تحریم را شروع کردند. در اوایل انقلاب هرکس خواست علیه انقلاب یک کاری بکند، آمریکایی‌ها از او حمایت کردند.»^۳

دولت آمریکا همواره در صدد ضربه زدن به نظام جمهوری اسلامی بوده است و اگر هم در ظاهر خواهان روابط با ایران است، صرفاً برای دستیابی به اهداف پلید خود می‌باشد و تا زمانی که آمریکا سیاست کنونی را در پیش گیرد، برای جمهوری اسلامی سزاوار نیست که روابط دوستانه‌ای با آن کشور برقرار نماید. مقام معظم رهبری اشاره کرد:

^۱خبرگزاری تسنیم، آمریکایی‌ها کد خدا هستند و با کدخدا راحت‌تر می‌توانیم ببندیم، همان
^۲پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار مسئولان نظام،

۱۳۹۵/۳/۲۵

^۳. ایزدی، شریفی، سراب پرچام، ص ۷۳

«ما یکی از سیاست های اساسی مان، قطع رابطه با آمریکاست. هرگز هم نگفته ایم که تا ابد قطع رابطه خواهیم بود... (اما) مسئله این است که شرایط این دولت به گونه ای است که رابطه با او برای ما ضرر دارد... اولاً خطر آمریکا را کم نمی کند. آمریکا در حالی به عراق حمله کرد که رابطه ی سیاسی با هم داشتند. ثانیاً وجود رابطه برای آمریکا همیشه وسیله ای بوده است برای نفوذ در قشر های مستعد مزدوری در آن کشور... آمریکایی ها احتیاج دارند به رفت و آمد آزاد و بی دغدغه ماموران جاسوسی... آن ها احتیاج به پایگاه دارند. ارتباط، این را برای آن ها تامین می کند. حالا بعضی آقایان می نشینند و راجی کردن و استدلال کردن که نبود رابطه با آمریکا برای ما مضر است. نه، نبود رابطه با آمریکا برای ما مفید است. آن روزی که رابطه با آمریکا مفید باشد، اول کسی که بگوید رابطه ایجاد کنند، خود بنده هستیم... دشمنی آمریکا با ما یک دشمنی اصولی است. این دشمنی از اول انقلاب تا حالا بوده است.»^۱

بر اساس گفتار مقام معظم رهبری و همچنین اسناد و مدارک موجود دشمنی آمریکا با ایران هیچ ارتباطی با مسئله هسته ای نداشته و ندارد؛ زیرا در ابتدای انقلاب، ایران اصلاً فعالیت هسته ای نداشت، ولی دشمنی آمریکا با ایران وجود داشت. از این رو چطور ممکن است با محدود کردن فعالیت های هسته ای و عقب نشینی از پیشرفت های حاصل دوران جمهوری اسلامی دشمنی با آمریکا خاتمه پیدا کند؟ بنابراین جمهوری اسلامی ایران تا زمانی که بر آموزه های اسلام تکیه دارد و دنباله رو خط رهبری است، هرگز نخواهد توانست با آن کشور، روابط دوستانه برقرار کند و این به دلیل تفاوت در مبانی فکری انقلابی و آمریکایی می باشد؛ چرا که نظام آمریکا نظام سلطه و استکبار است؛ اما نظام جمهوری اسلامی در اعتراض و در مقابله ی با سلطه و استکبار پدید آمده است. کشور ایران فقط زمانی می تواند با غرب روابط نزدیک برقرار کند که بخواهد از آرمان های انقلابی خویش دست بردارد.

^۱. غضنفری، پرونده هسته ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۱۰۷ تا ۱۰۸

۴-۲. الکو گرفتن از سیره ائمه:

یکی از انگیزه‌هایی که موجب شد دولت یازدهم را به پای میز مذاکره بکشاند، تفسیر خاص برخی دولتمردان از سیره اهل بیت است. آقای روحانی در تاریخ ۱۳۹۳/۷/۳۰ در جمع مردم زنجان گفت:

«در شب تاسوعا... امام حسین خیمه‌ای برپا کرد و عمر سعد را به مذاکره دعوت نمود... ساعت‌ها با عمر سعد مذاکره کرد تا نتیجه رویارویی آنان به جنگ ختم نشود... این به معنای آن نیست که امام حسین از شهادت می‌ترسید، بلکه امام حسین از شهادت استقبال هم می‌کرد، اما با این حرکت خود به ما یاد داد که حتی با دشمن خود باید به گونه‌ای رفتار کنیم که دنیا منطق ما را در صحنه مذاکره پیروز بداند.»^۱

همچنین گفت: «درس کربلا هم درس تعامل سازنده و مذاکره در چارچوب منطق و موازین می‌باشد.»^۲ وی مشابه این تعبیرات را در رابطه با صلح امام حسن (ع) نیز بیان نمود و آن را با مسئله‌ی برجام یکسان دانست.^۳

نقد:

یکی از وظایف اصلی شیعه آن است که با مطالعه تاریخ اسلام و دقت در سیره معصومین، عملکرد آن‌ها را راهنمای مسیر زندگی خویش قرار دهد و سعی کند در تصمیم‌گیری‌ها، مطابق سیره آن معصومین عمل کند. اما در همین راستا اگر دست به تفسیر غلط از سیره معصومین بزند، در عملکردهای خویش دچار خطا خواهد شد.

^۱ پایگاه خبری تحلیلی صراط، پاسخ به یک شبهه؛ روحانی: درس کربلا تعامل سازنده و مذاکره است، کد خبر: ۲۶۲۰۵۱، ۱۳۹۴/۷/۱۶، ۱۹:۱۰؛ ر.ک، ایزدی، شریفی، سراب برجام، ص ۳۶

^۲ مشرق نیوز، از ربط دادن تحریم‌ها به آب خوردن مردم تا برد ۳ بر ۲ در قضیه برجام، کد خبر: ۵۵۱۲۳۷، ۱۳۹۵/۱/۱۳، ۲۳:۰۶

^۳ سایت روزنامه فارسی کیهان، محمدجواد، خضرای، صلح امام حسن درس مبارزه یا عافیت طلبی؟، کد خبر: ۱۷۴۴۴، ۱۳۹۴/۴/۱۳، ۱۹:۱۴

سخنان رئیس جمهور واکنش صریح رهبری را در پی داشت. ایشان تصریح کرد:

«وقتی صحبت مذاکره می‌شود، می‌گویند آقا شما چرا با مذاکره با آمریکا مخالفت می‌کنید؟ خوب امیرالمومنین هم مذاکره کرد با فلان کس، امام حسین هم مذاکره (کرد)... با این نگاه عامیانه و ساده اندیشی نمی‌شود به مصالح کشور رسید... مذاکره امروزی یعنی معامله، یعنی یک چیزی بده یک چیزی بگیر. امیرالمومنین با زبیر معامله می‌کرد که یک چیزی بده یک چیزی بگیر؟ امام حسین با ابن سعد معامله می‌کرد که یک چیزی بده یا یک چیزی بگیر؟... تاریخ را اینجور می‌فهمید؟... امام حسین رفت نهیب زد، نصیحت کرد، گفت از خدا بترس. امیرالمومنین زبیر را نصیحت کرد... امروز مذاکره به این معنا نیست.»^۱

۳. انگیزه مخالفان

۳-۱. بهانه قرار دادن مسئله هسته‌ای:

آنچه جمهوری اسلامی و کشور های ۱+۵ را به پای میز مذاکره کشاند، بحث هسته‌ای ایران است. اما این فقط ظاهر ماجراست؛ واقعیت آن است که به اعتراف برخی از خود مقامات غربی، و طبق سخنان برخی آگاهان داخلی، دشمن از این مذاکرات اهداف دیگری دارد. مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۸ شهریور ۱۳۹۴ صراحتاً اعلام کرد که "مذاکره بهانه است"^۲. همچنین در ۱۶ تیر ۱۳۹۳ در جای دیگر اشاره کرد:

«آن ها هم می‌گویند که تحریم ها دست نخواهد خورد، حتی از حالا شروع کردند که اگر در زمینه‌ی هسته‌ای هم به توافق برسیم، معنای آن این نیست که همه-ی تحریم ها برداشته خواهد شد، هنوز چیز های دیگری هم هست؛ این همان حرفی

^۱: ایزدی، شریفی، سراب برجام، ص ۳۶ و ۳۷

^۲ همان، ص ۳۳

است که ما همیشه می‌گفتیم. من بارها در همین جلسه و جلسات گوناگون دیگر عرض کرده‌ام که (موضوع) هسته‌ای بهانه است؛ مسئله‌ی هسته‌ای هم نباشد، یک بهانه‌ی دیگری می‌آورند.^۱

شاهد مدعای ما مبنی بر اینکه مسئله‌ی هسته‌ای صرفاً یک بهانه از طرف غرب است، آن است که شروع تحریم‌ها و مخالفت‌های غرب علیه ایران، مربوط به اوایل انقلاب است که بحث هسته‌ای در آن زمان مطرح نبوده است. در همین زمینه رهبری فرمودند:

«مسئله این است که دشمنی آمریکا با ملت ایران و با جمهوری اسلامی اصلاً حول محور هسته‌ای نیست... قضیه هسته‌ای بهانه است؛ قبل از این که مسئله‌ی هسته‌ای مطرح باشد، همین دشمنی‌ها، همین مخالفت‌ها از اول انقلاب بود.»^۲

ایشان در جلسه‌ی دیگر عنوان کرد که حتی اگر ایران در مذاکرات بتواند با آمریکا به راه حلی برسد، اما فشارها از ناحیه آمریکا همچنان ادامه خواهد داشت.^۳

اما اهداف اصلی آمریکا از مذاکره با ایران چیست؟

اهداف اصلی آمریکا از مذاکره با ایران:

الف) بازیابی قدرت از دست رفته در منطقه:

یکی از اهداف آمریکا، نفوذ و حضور گسترده در کشور،^۴ جهت بازیابی قدرت از دست رفته‌ی خویش می‌باشد. قدرتی که به واسطه‌ی انقلاب اسلامی، فروپاشید و موقعیت ابرقدرتی آمریکا را به خطر انداخت. جمهوری اسلامی با گسترش ایدئولوژی انقلابی خویش، کشور‌های همسایه را

^۱ پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۹۳/۴/۱۶

^۲ همان، بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان، همان

^۳ همان، بیانات در جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰

^۴ مهدی، افراز کنجین، محمدجواد، زمانیان دهکردی، هلی بَرَن از پشت میز، ص ۳۵

نیز تحت تاثیر قرار داد و این باعث شد که آمریکا که قبل از انقلاب، با سیطره بر منطقه غرب آسیا، قدرت اول جهان به حساب می‌آمد و از آن جا بر بقیه مناطق جهان سیطره پیدا می‌کرد، اینک از نظر هوشمندان و متفکران، قدرتی فروپاشیده به شمار رود.^۱ مقام معظم رهبری در توصیف دشمنان -از جمله آمریکا- در اول انقلاب فرمود: «دشمن ما... در اوج قدرت بودند» و سپس موقعیت دشمن را در روزگار کنونی چنین ترسیم می‌کند: «آن روز آمریکایی‌ها در اوج قدرت بودند، امروز نیستند... در مسائل اقتصادی و مالی امروز دچار بزرگترین مشکلات هستند...»^۲

شاهد مدعی ما آن است که در کنار مذاکرات هسته‌ای، جان کری به طور مکرر از محمدجواد ظریف درخواست می‌کرد که دفتر حافظ منافع در تهران ایجاد گردد. این درخواست کاملاً مرتبط با هدف آمریکا برای حذف و یا تضعیف جمهوری اسلامی جهت سیطره بر کشور و بازیابی قدرت از دست رفته‌ی خویش می‌باشد. چرا که نیل به این اهداف، نیازمند حضور مستقیم در کشور است. چنانچه خود مقامات آمریکایی در این رابطه می‌گویند: «مقاومت و پایایی ایران در برابر بحران‌ها در شرایطی صورت گرفته است که ما فاقد نفوذ و امکان کافی اثرگذاری در ایران بوده‌ایم.»^۳

مقام معظم رهبری در تبیین علل خویش مبنی بر چرایی قطع رابطه با آمریکا فرمود:

«وجود رابطه برای آمریکا همیشه وسیله‌ای بوده است برای نفوذ در قشر‌های مستعد مزدوری در آن کشور... آمریکایی‌ها احتیاج دارند به رفت و آمد آزاد و بی‌دغدغه ماموران جاسوسی... آن‌ها احتیاج به پایگاه دارند. ارتباط، این را برای آن‌ها تامین می‌کند.»^۴

^۱ خبرگزاری تسنیم، ایران، کلید معمای فروپاشی و بازسازی قدرت آمریکا، ۱۳۹۴/۵/۲۵، ۱۴:۲۸

^۲ غضنفری، پرونده هسته‌ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۱۲۳

^۳ خبرگزاری تسنیم، ایران، کلید معمای فروپاشی و بازسازی قدرت آمریکا، ۱۳۹۴/۵/۲۵، ۱۴:۲۸

^۴ غضنفری، پرونده هسته‌ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۱۰۷؛ ر.ک صفاتاج، دانشنامه صهیونیسم و اسرائیل، ص ۳۱۹

ب) تغییر نظام و نابودی اسلام:

یکی از اهداف مهم دشمن در مذاکرات، ایجاد تغییراتی در نظام می‌باشد؛ به گونه‌ای که حفظ منافع آمریکا را در ایران، تضمین کند. در فصل قبل در رابطه با این مطلب، مباحثی عنوان شد و اینک سخن برخی صاحب نظران را در این رابطه بررسی خواهیم نمود.

مقام معظم رهبری فرمود: «یکی از بخش‌های حرف‌های مسئولان آمریکایی... این است که ما قصد تغییر رژیم ایران را نداریم. دروغ می‌گویند!»^۱

در کتاب سراب برجام، به نقل از دکتر فؤاد ایزدی، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران چنین آمده است: «هدف دشمن از پیشنهاد و تحمیل "برجام‌های جدید" ایجاد تغییر نرم در رفتار جمهوری اسلامی ایران است.»^۲

دین اسلام و تفکر انقلابی، در تضاد با تفکرات سلطه‌جویانه‌ی غرب است. و همین مسئله مانع دستیابی آمریکا به آرزوی خود مبنی بر سلطه بر جهان می‌باشد. طبق سخنان رهبری، آمریکا زمانی از ما راضی خواهد شد که "ایران یک ملت ضعیف، کنارمانده، منزوی، بی‌اعتبار و بی-احترام باشد"^۳؛ آن‌ها در پی نابودی کشور هستند. در همین راستا حجت الاسلام و المسلمین پناهیان گفت:

«باید دید که دشمنان ما با چه هدفی دارند مذاکره می‌کنند؟... آن‌ها به دنبال

نابود کردن ما هستند... آن‌ها پیش خودشان این را می‌گویند و گاهی نیز این را علنی

بیان می‌کنند. مثلاً آن‌ها چنین عبارت‌هایی را می‌گویند "ما می‌خواهیم با این

مذاکره، توان نظامی ایران را به گونه‌ای تضعیف کنیم، تا وقتی به آن‌ها حمله کردیم،

^۱ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش، همان
^۲ ایزدی، شریفی، سراب برجام، ص ۲۸
^۳ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان، همان

بتوانیم پیروز شویم!^۱ یعنی خودشان علنا می‌گویند در این مذاکرات -که ظاهراً درباره مسائل هسته‌ای است- در واقع دارند با هدف نابودی ما مذاکره می‌کنند.^۱

امام خمینی در توصیف دشمن فرمودند:

«به گفته قرآن کریم هرگز دست از مقاتله و ستیز با شما برنمی‌دارند مگر این که شما را از دینتان برگردانند. ما چه بخواهیم و چه نخواهیم، صهیونیست‌ها و آمریکا و شوروی در تعقیبمان خواهند بود تا هویت دینی و شرافت مکتبی‌مان را لکه دار نمایند»^۲

امام خمینی نیز همواره در جبهه مخالف آمریکا قرار داشت.^۳

مقام معظم رهبری طی سخنان خویش در تبیین هدف اصلی دشمن از مذاکرات هسته‌ای فرمود: «آمریکایی‌ها از همین الان به ما بگویند اگر جمهوری اسلامی تا کجا عقب نشینی کند، آن‌ها دیگر دشمنی نمی‌کنند؟» و در ادامه اشاره کرد که حتی اگر مسئله هسته‌ای حل شود، آمریکا بهانه‌های دیگری خواهد آورد تا این که در نهایت "اصل رهبری و ولایت فقیه" و "اصل قانون اساسی و حاکمیت اسلام" را مورد حمله قرار خواهد داد.^۴ دیوید کوهن -معاون وزارت خزانه داری آمریکا- عنوان کرد: «هدف از تحریم‌ها از همان ابتدای امر، به کار بردن نیرویی عظیم برای تغییر سیاست‌های ایران بود.»^۵

ج) ثبات بخشی به اسرائیل:

همان گونه که پیشتر اشاره کردیم، آمریکا در حقیقت ابزار دست صهیونیست است و

^۱ پایگاه اطلاع رسانی بیان معنوی، دفتر نشر آثار و اندیشه‌های حجت الاسلام علیرضا پناهیان، ۶ نکته در خصوص مذاکرات هسته‌ای در یادبود مهدی مطلبی، ۱۳۹۴/۵/۹، ۱۱:۲۰

^۲ ایزدی، شریفی، سراب برجام، ص ۵۹

^۳ همان، ص ۷۸

^۴ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۹۵/۳/۲۵

^۵ غضنفری، پرونده هسته‌ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۱۶۴

همواره سعی دارد آنان را راضی نگه دارد و بر خلاف منافع آن ها قدمی بر نمی‌دارد.^۱ چرا که صهیونیست ها از نفوذ فوق العاده‌ای در آمریکا برخوردار هستند و عدم رضایت آن ها از دولت آمریکا می‌تواند منافع مالی و موقعیت دولتمردان آمریکا را به خطر اندازد.^۲ لذا آنان به این مذاکرات روی آورده‌اند تا با تضعیف ایران، شبکه سرمایه‌داری صهیونیست را راضی نگه دارند و موقعیت خویش را نیز حفظ کنند. مقام معظم رهبری در این رابطه فرمود:

«مسئله اصلی برای این حضرات (دولتمردان و دولت‌زنان آمریکا) راضی نگه داشتن شبکه سرمایه‌داران صهیونیست است که رگ حیات این ها را در دست گرفته‌اند... آن هایی که هم به این ها رشوه می‌دهند، هم این ها را تهدید می‌کنند... اگر با آن ها که نبض اقتصاد آمریکا را در دست دارند ساخت و پاخت نکنند، از رسیدن به مقامات عالی -مثل ریاست جمهوری، مثل وزارت و مانند این ها- خبری نیست... اگر چنانچه این ها بر خلاف میل آن شبکه‌ی خطرناک عمل نکنند، تهدیدشان می‌کنند؛ یا تهدید می‌کنند به این که شما را وادار می‌کنیم به استعفا، یا برای شما رسوایی درست می‌کنیم!... از این رؤسا و بزرگان، کسانی را ترور هم کردند؛ دست آن ها باز است! شما از این می‌ترسید، شما ملاحظه‌ی این را می‌کنید.»^۴

ممکن است در این جا شبهه‌ای مطرح شود و آن اینکه مقامات اسرائیلی در ظاهر مخالف توافق برجام بوده‌اند، پس نمی‌توان گفت که آمریکا در صدد راضی نگه داشتن آن بوده است. کسانی که این سخن را مطرح می‌کنند، همین مطلب را دستاویزی قرار می‌دهند در برابر منتقدین برجام تا از این مذاکرات چهره‌ی موجهی نشان دهند. برای نمونه محمدجواد ظریف طی

^۱. کفاش، شفیعی، دایره المعارف مصور تاریخ یهودیت و صهیونیسم، ص ۱۵۰

^۲. رک صفاتاج، ص ۲۳۲، ۳۲۰

^۳. رک کفاش، شفیعی، دایره المعارف مصور تاریخ یهودیت و صهیونیسم، ص ۱۵۴

^۴ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار اعضای مجمع عالی بسیج مستضعفین، ۱۳۹۳/۹/۶

سخنانی گفت:

«این توافقنامه شرایط را عوض می‌کند، فضای جهانی را عوض می‌کند. اسرائیل، رژیم صهیونیستی و نتانیاهو که دست و پا می‌زند که این شرایط را به هم بزنند، به خاطر این است که میلیارد ها دلار هزینه کردند از ایران چهره‌ی غلطی بسازند و امروز این چهره درهم فرو ریخته است. نگرانی رژیم صهیونیستی از این است.»^۱

اما چگونه ممکن است اسرائیل با این مذاکرات مخالف بوده باشد در حالی که چند ماه پیش از توافقات اولیه، مرکز مطالعات امنیت ملی اسرائیل گزارشی تهیه کرد و در آن مفاد توافق نامه ایران و ۱+۵ را به گونه‌ای ارائه داد که شباهت بسیار زیادی با توافقنامه‌ی ژنو دارد؟! این نشان می‌دهد که یا صهیونیست ها پیشنهاد دهنده متن توافقنامه میان ایران و ۱+۵ بوده‌اند و یا آمریکایی ها با مشورت صهیونیست آن متن را تنظیم کرده‌اند.^۲ اعترافات خود مقامات آمریکایی در رابطه با حمایت از اسرائیل - که بخشی از سخنان آن ها در فصل دوم گذشت - نیز تاییدی بر مدعای ما می‌باشد. دیوید منشاری - بنیان‌گذار انجمن مطالعات ایران در دانشگاه نل آویو - مسئله مهمی را افشا نمود. وی معتقد است که یک تقسیم کار مخفیانه‌ای میان آمریکا و اسرائیل صورت گرفته است؛ بدین صورت که از آن جا که ایران از توافقنامه راضی است و همچنین از آن جا که یک حساسیت منفی نسبت به مواضع اسرائیلی ها دارد، نتانیاهو در ظاهر و به صورت کاملاً ساختگی با توافقنامه و برجام مخالفت نمود چرا که اگر ایران متوجه رضایت نتانیاهو شود، با توافقنامه مخالفت خواهد نمود. یکی از مقامات نظامی رژیم صهیونیستی گفت: «(ایران) اگر مذاکرات را مختل کند... تحریم ها فوراً از سر گرفته می‌شود... و گزینه‌ی نظامی هم به شکلی واقعی و معتبر مدنظر خواهد بود.» همین تهدید مقامات صهیونیستی به

^۱. غضنفری، پرونده هسته ای و ابعاد پیدا و پنهان آن ، ص ۲۵۹

^۲. غضنفری، پرونده هسته ای و ابعاد پیدا و پنهان آن ، ص ۲۶۰-۲۶۱

حمله نظامی به ایران در صورت نقض برجام از طرف ایران، خود نشان دهنده‌ی رضایت آن‌ها از این توافقات است.^۱

۲-۳. مبارزه با مبانی انقلاب اسلامی ایران:

آن‌چه در دوره کنونی مهم است، آن است که وجود دشمن را باور کنیم و مصداق بارز آن را در آمریکا ببینیم. طبق شواهدی که طی سالیان طولانی، از ابتدای انقلاب و یا حتی قبل از آن موجود است، می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که آمریکا هیچ‌گاه در صدد دوستی با ایران نبوده است و اگر در ظاهر اظهار محبت می‌کند، صرفاً برای رسیدن به خواسته‌های خود است؛ چنانچه رهبری اشاره کرد: «لبخند دشمن را نباید جدی گرفت. نباید فریفته‌ی آن شد.»^۲ در رابطه با دشمنی آمریکا، رهبری طی سخنانی چنین عنوان نمود:

«از لحاظ منطقی، نظامی مثل جمهوری اسلامی ایران هرگز مورد محبت و

ملاطفت نظامی مثل آمریکا قرار نمی‌گیرد... شما نگاه کنید ببینید رفتار آمریکا با ما چگونه بوده. در رژیم طاغوت، آمریکا به عنوان یک ثروت به رژیم پهلوی نگاه می‌کرد، در عین حال ضرباتی که در همان دوران از سوی آمریکا به ایران وارد شده، ضربات کاری و موثری است...^۳ بعد از انقلاب هم که خب معلوم است؛ از اول شروع کردند به خبائت و عناد و تا امروز هم ادامه دارد»^۴

و سپس اشاره کرد که مسئله بین ایران و آمریکا، بحث سوءتفاهم نیست که بتوان آن را با مذاکره حل کرد، بلکه مسئله "اصل موجودیت جمهوری اسلامی است" که با مذاکره قابل حل

^۱ همان، ص ۲۶۱-۲۶۲

^۲ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار مردم قم، ۱۳۹۲/۱۰/۱۹

^۳ ر.ک کفاش، شفیعی، دایره المعارف مصور تاریخ یهودیت و صهیونیسم، ص ۲۶۵ و ۲۶۷

^۴ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار مسئولان نظام، همان

نمی‌باشد.^۱ امروزه بسیاری از مردم سعی می‌کنند وجود دشمن را کمرنگ نشان دهند و یا حتی آن را نادیده بگیرند و دم از آشتی با آمریکا می‌زنند. در صورتی که دوستی بین کفر و اسلام امکان پذیر نیست. مقام معظم رهبری طی سخنانی، به این نکته مهم اشاره کرد که نیاز جامعه امروز آن است که مردم دشمن خود را بشناسند. ایشان عنوان کرد: «امروز کشور به شناخت دشمن نیاز دارد... آمریکا را بشناسیم.»^۲ مسئله دشمنی آمریکا با ایران به قدری واضح و آشکار است که طبق دیدگاه رهبری «آن کسانی که امروز سعی می‌کنند از این هیولا (آمریکا) یک چهره موجهی معرفی کنند... این‌ها دارند خیانت می‌کنند به این ملت!»^۳ غرب، با تفکر اسلامی و انقلابی ایران دشمنی دارد. مقام معظم رهبری در همین رابطه فرمود:

«نظام اسلامی با استکبار طرف است... مقابله امروز نظام اسلامی با استکبار از چه رو است؟ چون استکبار با این خصوصیتی که گفتیم قادر نیست نظام اسلامی‌ای مثل نظام جمهوری اسلامی ایران را تحمل کند. چون نظام جمهوری اسلامی اساساً در اعتراض به استکبار پدید آمده است. انقلاب... منطق استکبار را به چالش کشید. (استکبار) نمی‌تواند تحمل کند.»^۴

رهبری در تاکید بر این که مسئله هسته‌ای بهانه است، طی سخنانی اشاره کرد:

«ملت ایران به خواسته‌های آمریکا نه گفت، ملت ایران گفت آمریکا علیه ما هیچ غلطی نمی‌تواند بکند. این‌ها با موجودیت جمهوری اسلامی مخالفند، با نفوذ و اقتدار جمهوری اسلامی مخالفند. همین اواخر یکی از سیاستمداران و از عناصر فکری آمریکا گفت... که ایران چه اتمی باشد، چه اتمی نباشد، خطرناک است. این شخص صریحاً گفت نفوذ و اقتدار ایران - به قول خودشان هژمونی ایران - در منطقه خطرناک

^۱ همان

^۲ ایزدی، شریفی، سراب برجام، ص ۷۰

^۳ همان، ص ۷۳

^۴ همان، ص ۷۴-۷۵

است.^۱

همچنین، ایشان طی سخنانی ضمن آن که اشاره کرد که نمی‌توان با آمریکا کنار آمد، فرمود: «آن چه قدرت و استقلال و پیشرفت ناشی از اسلام و منطبق با اسلام در دنیا به عنوان یک پدیده به وجود آورده، برای استکبار -مظهر استکبار آمریکا است- قابل قبول نیست.»^۲ همچنین رهبری اشاره کرد که دو گفتمان وجود دارد؛ یکی گفتمان عدالت و یکی گفتمان ظلم. این دو در تضاد با هم هستند و هرگز نمی‌توانند با هم کنار بیایند: «گفتمان اسلامی، طرفدار عدالت است... یک گفتمان، گفتمان ظلم... یک گفتمان، گفتمان حمایت از مظلومان... چطور می‌توانند دست به هم بدهند؟»^۳ لذا یکی از وظایف اساسی ما در برابر چنین دشمنی، نه دوستی کردن، بلکه مبارزه و مقابله با آن است؛ همان طور که مقام معظم رهبری اشاره کرد: «مبارزه با استکبار جزء میانی انقلاب و از کارهای اساسی است.»^۴

امام خمینی، اسلام انقلابی را به مردم معرفی نمود و با همین اسلام اصیل، انقلاب اسلامی را در ایران شکل داد. اما در مقابل این تفسیر از اسلام، تفسیر دیگری وجود دارد و آن "اسلام اعتدالی و میانه‌رو" است. افرادی که پیرو این دیدگاه هستند، حرکت امام را یک حرکت افراطی می‌خوانند. حسن رحیم‌پور از غدی طی سخنانی گفت:

«بعضی‌ها معتقد بودند و الان هم هستند که آمریکا دشمن ما نیست، این ما هستیم که دشمن آمریکا هستیم... می‌گویند یک عده... این مشکلات را ایجاد کرده‌اند. در رأس افراطیونی که این‌ها می‌گویند، شخص حضرت امام هستند... امام پاسخ این افراد را این گونه می‌دهد: اگر کوچک‌ترین غفلتی کنید در برابر آمریکا نلود می‌شوید.

^۱ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار دانش آموزان و دانشجویان، همان

^۲ همان، بیانات در دیدار مسئولان نظام، همان

^۳ همان، بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین، ۱۳۹۴/۲/۳۰

^۴ آیزدی، شریفی، سراب برجام، ص ۷۴

یک لحظه هم چشمان خود را نبندید. یک لحظه فقط اگر به آمریکا اعتماد کنید، آن

ها شما را می‌زنند.»

با روحیه انقلابی و ضد استکباری^۱ بود که ایران در دنیا عزیز شد نه با اسلام اعتدالی؛ اما آن‌ها

محکم بودن در برابر آمریکا را افراطی می‌دانند و معتقدند باید دم کدخدا را ببینیم.^۲

مقام معظم رهبری ضمن این که مبانی انقلاب را طی سخنانی تبیین نمود فرمود:

«آن چیزی هم که می‌تواند استقلال را تامین بکند برای انقلاب اسلامی ما،

تکیه‌ی صریح و شفاف بر مبانی انقلاب است... همچنان که امام بزرگوار این‌جور بود...

امام در قضیه‌ی مقابله‌ی با شبکه‌ی صهیونیستی خطرناکی که بر دنیا می‌خواهد

حکومت بکند، هیچ ملاحظه‌ای نکردند، حرفی را پوشیده نگذاشتند. صراحتاً در مقابل

صهیونیسم موضع گرفت... این‌ها اصول و پایه‌ها است. امام در این که ما با نظام سلطه

مخالفیم، هیچ پرده پوشی نکرد... آن نظام سلطه هم در شکل کامل خود در رژیم و

دولت کنونی ایالات متحده‌ی آمریکا تجسم و تجسد پیدا می‌کند؛ لذا امام صریحاً در

مقابل آمریکا موضع گرفت.»^۳

لذا یکی از مبانی انقلاب، مقابله با غرب می‌باشد.^۴ امام خمینی ضمن این که آمریکا را دشمن

اسلام می‌دانست، روابط نزدیک ایران با آمریکا و اسرائیل را تهدیدی برای مسلمانان ایران و

استقلال ملت تلقی می‌کرد.^۵ ایشان طی سخنانی خطاب به مردم فرمود: «دنیا بدانند که هر

^۱ ر.ک افراز کنجین، زمانیان دهکردی، هلی برن از پشت میز، ص ۱۹۵

^۲ غضنفری، پرونده هسته ۳۷ و ابعاد پیدا و پنهان آن، ص ۲۶۹-۲۷۲

^۳ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار فرماندهان و

کارکنان نیروی هوایی ارتش، همان

^۴ ر.ک صفاتاج، دانشنامه صهیونیسم و اسرائیل، ج ۱، ص ۳۴۸؛ کفاش، شفیعی، دایره المعارف مصور تاریخ

یهودیت و صهیونیسم، ص ۲۷۵

^۵ سخنانی، تحریم آمریکا علیه ایران، ص ۳۶

گرفتاری که ملت ایران و مسلمین دارند، از اجانب است، از آمریکاست.»^۱

یکی از عناصر تشکیل دهنده مکتب امام، استکبار ستیزی است و مصداق استکبار امروزه، آمریکاست. اما در جریان برجام دولتمردان ما این مسئله را نادیده گرفته، حرص و ولع برقراری رابطه با آمریکا را داشته‌اند. گویا نمی‌خواهند باور کنند که ما دشمن داریم و مصداق این دشمن، آمریکاست.^۲ اگر از این منظر به برجام نگاه کنیم، برجام نافی میانی مکتب امام خمینی می‌باشد.^۳

۳-۳. قابل اعتماد نبودن آمریکا:

خوش بین نبودن نسبت به مذاکره با آمریکا مسئله‌ایست که رهبر در مواضع مختلف، از جمله در بیانات خویش در ۲۰ فروردین ۱۳۹۴، بدان اشاره نمود. همچنین ایشان تصریح کرد که این عدم خوش بینی از باب یک توهم نیست بلکه از باب یک تجربه است.^۴ مسئله بدعهدی و عدم امکان اعتماد به آمریکا را در سال‌های ۸۲ و ۸۳، در بحث تعلیق غنی‌سازی^۵، تجربه نموده‌ایم. آمریکا با چهره‌ی منفوری که از خود ساخته است و به خاطر ویژگی استکباری‌اش، برای بسیاری از ملت‌ها غیر قابل اعتماد است. همچنان که رهبری اشاره کرد:

«استکباری که آمریکایی‌ها دارند... موجب شده است که در ملت‌های دنیا

یک احساس بی‌اعتمادی و بی‌زاری نسبت به دولت آمریکا به وجود بیاید؛ این مخصوص

کشور ما نیست. هر ملتی به آمریکا اعتماد کرد، ضربه خورد؛ حتی آن کسانی که

^۱ موسوی خمینی، صحیفه نور، ج ۱، ص ۱۱۰

^۲ آیزدی، شریفی، سراب برجام، ص ۶۹-۷۰

^۳ همان، ص ۲۸

^۴ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در دیدار مداحان اهل بیت، ۱۳۹۴/۱/۲۰

^۵ در تاریخ ۳۰ مهر ۱۳۸۲، توافقنامه‌ی بین کشور ایران و کشورهای انگلستان، آلمان و فرانسه به نام بیانیه سعد آباد منعقد شد که طی آن ایران ملزم به مباحثی از جمله تعلیق غنی‌سازی شد و اروپایی‌ها نیز سه تعهد در مقابل ایران قبول کردند. در نهایت ایران به تعهدات خود عمل کرد اما طرف مقابل به هیچ یک از تعهدات خود عمل ننمود. کامران غضنفری، همان ص ۲۹-۳۰؛ ر.ک مصطفی، سیدمیررمضانی، ص ۴۰

دوست آمریکا بودند.^۱

اما عواملی که باعث سلب اعتماد از آمریکا شده است، برخی ویژگی های آن از جمله جنایتکار بودن، دروغ گو بودن، بدعهد بودن و... است. حجت الاسلام و المسلمین پناهیان اشاره کرد:

«ما داریم با دزد ها و جنایتکاران بین المللی و نمایندگان ارشد جنایت کاران

بین المللی مذاکره می کنیم. ما با بزرگترین دروغ گویان تاریخ بشریت داریم مذاکره

می کنیم. ما داریم با آمریکای جنایتکاری مذاکره می کنیم که هیچ عهدهی را در طول

تاریخ در مذاکرات وفا نکرده است.»^۲

مقام معظم رهبری نیز به برخی ویژگی های آمریکا اشاره می کند و می گوید: «معایب (برجام)

چیست؟ معایب همان چیزی است که همیشه از آن بیمناک بودیم... می گفتیم: آقا، این ها

بدعهدند، بدذاتند، دبه دربیار هستند، زیر قولشان می زنند، عمل نمی کنند.»^۳ همچنین ایشان

تصریح کرد: «آمریکایی ها غیرقابل اعتماد، غیر منطقی و ناصادق هستند.»^۴ و در جای دیگر

فرمود: «نگرانم چون طرف مقابل حيله گر است.»^۵ و همچنین اشاره کرد: «طرف مقابل به شدت

اهل فریب و دروغ و نقض عهد و حرکت در خلاف جهت صحیح است.»^۶ و در جای دیگر عنوان

کرد: «مسئله این است که منش و ذات و رفتار دولت ایالات متحده ی آمریکا، مداخله گری و

سلطه گری است.»^۷

^۱ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه ای، بیانات در دیدار دانش آموزان و دانشجویان، همان

^۲ پایگاه اطلاع رسانی بیان معنوی، همان

^۳ پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه ای، بیانات در دیدار مسئولان نظام، همان

^۴ همان، بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۹۲/۴/۳۰

^۵ همان، بیانات در دیدار نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۳/۱۲/۲۱

^۶ همان، بیانات در دیدار مداحان اهل بیت، همان

^۷ همان، بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش، همان

نتیجه گیری

ماهیت دشمن در تمام ادوار یکسان بوده است؛ یعنی در هر زمان در صدد نابودی اسلام و حکومت اسلامی بوده‌اند منتها در دوره های مختلف، با توجه به اقتضائات آن روز، ابزار دشمن علیه جبهه‌ی حق، متفاوت است.

در دوره‌ی کنونی، چیزی که ما را مجبور به مذاکره با آمریکا کند، وجود نداشته است؛ چرا که شرایط مردم ایران و حکومت جمهوری اسلامی به گونه‌ای بود که آمادگی مقاومت در برابر غرب را داشته است و اگرچه عده‌ای از مردم از بینش سیاسی لازم برخوردار نبودند، اما بسیاری از مردم ایران از مقاومت به ستوه نیامده بودند.

این نکته نیز بسیار مهم است که بدانیم که رهبر جامعه تصمیم گیرنده این مذاکرات نبودند و این تصمیم گیری به دولت موکول شده بود. اما آنچه که درد آور است این است که حال که مذاکراتی بین ایران و آمریکا صورت گرفت، مفاد آن مشتمل بر دادن امتیازات فراوان و گرفتن "تقریباً هیچ" از طرف غربی بوده است و هیچ منفعت قابل توجهی را برای کشور دربرنداشت. به هر حال ویژگی مشترک دشمن در هر دو دوره که کارشکنی و بدعهدی می‌باشد، باعث شد به هیچ کدام از مفاد توافقنامه عمل نکنند. اما نتیجه‌ی مثبتی که توافق نامه برجام در پی داشت، آشکار شدن چهره‌ی حقیقی دشمن و شناخت آن، همچنین بیداری و افزایش بصیرت گروهی از مردم جامعه اسلامی - که ناآگاه بوده‌اند- می‌باشد.

نتیجه‌ی مباحث آن است که مناسب بود که چنین مذاکراتی بین ایران و ۱+۵ صورت نگیرد؛ اما حالا که این مذاکرات انجام شد و منجر به توافقات برجام شده است، باید در سایه‌ی تجربه‌ای که حاصل شد - که مردم متوجه شدند برجام راه گشا نیست- بدون تکیه بر کشور های خارجی و با توجه به فرامین رهبری، به حیات اقتصادی خویش با تکیه بر توانایی های داخلی ادامه دهیم.

فهرست منابع

الف. کتب

۱. افراز کنجین، مهدی، زمانیان دهکردی، محمدجواد، هلی بُرن از پشت میز، چاپ اول، قم: مجد اسلام، ۱۳۹۴
۲. اکبری دستک، فیض اله، درسنامه علوم بلاغی، چاپ اول، کرج: دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۸۶
۳. ایزدی، حسین، شریفی، منصور، سراب برجام، چاپ اول، قم: نشر شهید کاظمی، ۱۳۹۵
۴. بعیدی نژاد، حمید، گام به گام با برجام از آغاز تا فرجام، چاپ اول، تهران: نشر مخلص، ۱۳۹۴
۵. جعفری لنگرودی، محمدجعفر، مبسوط در ترمینولوژی حقوق، ج ۲، ج ۵، چاپ اول، تهران: کتابخانه گنج دانش، ۱۳۷۸
۶. جمعی از محققین، جهاد اقتصادی، چاپ سوم، تهران: نشر انقلاب اسلامی، ۱۳۹۵
۷. حسینی، محمد، فرهنگ لغات و اصطلاحات فقهی، چاپ اول، تهران: سروش، ۱۳۸۵
۸. دهخدا، علی اکبر، فرهنگ متوسط دهخدا، ج ۱، ج ۲، چاپ اول، تهران: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۸۵
۹. سخائی، روح الله، تحریم آمریکا علیه ایران، تهران: نشر آرون، ۱۳۸۹
۱۰. سلامتی، اعظم، سیاست هسته‌ای دولت احمدی نژاد و مواضع شخصیت‌ها، چاپ اول، تهران: موسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۳
۱۱. سیدمیرمضانی، مصطفی، از تهران تا وین، چاپ اول، اصفهان: انتشارات پارمنا، ۱۳۹۵
۱۲. صفاتاج، مجید، دانشنامه صهیونیسم و اسرائیل، ج ۱، ج ۴، ج ۶، چاپ اول، تهران: انتشارات آرون، ۱۳۸۸
۱۳. طلوعی، محمود، فرهنگ جامع سیاسی، چاپ اول، بی‌جا: نشر علمی، ۱۳۷۲

۱۴. غرقى، مرتضى، تجربه‌ای دیگر: گزارشی از روند مذاکرات هسته‌ای ایران و ۵+۱، چاپ اول، تهران: موسسه فرهنگی هنری مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۶
۱۵. غضنفری، کامران، پرونده هسته‌ای و ابعاد پیدا و پنهان آن، چاپ اول، تهران: انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۴
۱۶. کفاش، حامد، شفیعی سروستانی، فاطمه، دایره المعارف مصور تاریخ یهودیت و صهیونیسم، چاپ پنجم، تهران: نشر سایان، ۱۳۹۵
۱۷. مرکز پژوهشی دایره المعارف علوم عقلی اسلامی، اصطلاح نامه منطق، ج ۱، چاپ اول، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۵
۱۸. مطلبی، مهدی، راز آنچه مرقوم داشته‌اند، چاپ سوم، قم: انتشارات مجد اسلام، ۱۳۹۴
۱۹. معلوف، لویس، المنجد فی اللغة، چاپ سوم، قم، انتشارات اسلام، ۱۳۸۳
۲۰. معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، چاپ چهارم، تهران: نشر معین، ۱۳۸۳
۲۱. مودب، رضا، علم الحدیث: پژوهشی در مصطلح الحدیث یا علم الدرایه، چاپ اول، قم: احسن الحدیث، ۱۳۷۸
۲۲. موسوی خمینی، روح الله، صحیفه نور، ج ۱، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام، ۱۳۸۷

ب. مقالات

۲۳. صفاتاج، مجید، سلطه سیاسی صهیونیسم بر آمریکا و مصادیق آن، ماهنامه پاسدار اسلام، شماره ۴۱۹-۴۲۰، ۱۳۹۵، از ص ۳۸-۴۰
۲۴. موسوی شفقائی، مسعود، نقدی، فرزانه، اقتصاد سیاسی بین المللی ایران در دوران پساتحریم، فصلنامه روابط خارجی، شماره ۲۸، ۱۳۹۴، از ص ۲۱-۶۲

ج. سایت

۲۵. پایگاه اطلاع رسانی بیان معنوی، دفتر نشر آثار و اندیشه های حجت الاسلام علیرضا پناهیان، ۶ نکته در خصوص مذاکرات هسته‌ای در یادبود مهدی مطبوعی، ۱۳۹۴/۵/۹، ۱۱:۲۰
۲۶. پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، بیانات در جلسه تبیین سیاست های اقتصاد مقاومتی، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰
۲۷.، بیانات در جمع مردم و کارکنان صنعت نفت عسلویه، ۱۳۹۰/۱/۱۸
۲۸.، بیانات در حرم رضوی در آغاز سال ۹۱، ۱۳۹۱/۱/۱
۲۹.، بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین، ۱۳۹۴/۲/۳۰
۳۰.، بیانات در دیدار اعضای مجمع عالی بسیج مستضعفین، ۱۳۹۳/۹/۶
۳۱.، بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان، ۱۳۷۲/۲/۱۵
۳۲.، بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان، ۱۳۹۲/۸/۱۲
۳۳.، بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۹۱/۶/۲
۳۴.، بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی، ۱۳۸۵/۱/۱
۳۵.، بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش، ۱۳۹۲/۱۱/۱۹
۳۶.، بیانات در دیدار مداحان اهل بیت، ۱۳۹۴/۱/۲۰
۳۷.، بیانات در دیدار مردم قم، ۱۳۹۲/۱۰/۱۹
۳۸.، بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۹۲/۴/۳۰
۳۹.، بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۹۳/۴/۱۶
۴۰.، بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۳۹۵/۳/۲۵
۴۱.، بیانات در دیدار مسئولان وزارت خارجه و سفرا و رؤسای نمایندگی های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور با رهبر انقلاب، ۱۳۹۳/۵/۲۲

۴۲. پایگاه اطلاع رسانی ریاست جمهوری، ایران هراسی در حال مرگ همیشگی است، رئیس جمهوری در نشستی با خبرنگاران داخلی و بین المللی، شناسه خبر: ۸۹۰۰۱، ۱۳۹۴/۶/۷، ۱۷:۴۲
۴۳. پایگاه خبری تحلیلی صراط، پاسخ به یک شبهه؛ روحانی: درس کربلا تعامل سازنده و مذاکره است، کد خبر: ۲۶۲۰۵۱، ۱۳۹۴/۷/۱۶، ۱۰:۱۹
۴۴. خبرگزاری تسنیم، آمریکایی‌ها کدخدا هستند و با کدخدا راحت‌تر می‌توانیم ببندیم، ۱۸:۰۹، ۱۳۹۲/۲/۲۳
۴۵. ، ایران، کلید معمای فروپاشی و بازسازی قدرت آمریکا، ۱۳۹۴/۵/۲۵، ۱۴:۲۸
۴۶. ، بختیاری زاده، علی، چرا روحانی در پروژه پایان ایران هراسی ناکام شد؟، ۱۲:۰۶، ۱۳۹۵/۲/۲۹
۴۷. ، چرخ سانتریفیوژها باید بچرخد تا چرخ زندگی و معیشت مردم را بچرخاند، ۰۰:۰۱، ۱۳۹۴/۲/۲۲
۴۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، فرهنگ زیربنایی ترین مساله است/در آغاز کار با شبه بحران‌ها روبرو بودیم، کد خبر: (۵۶۴۱۹۵۳)۸۲۲۸۹۵۸۹، ۹۵/۸/۱۱، ۰۹:۰۷
۴۹. سایت رسمی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، بیانیه مشترک نماینده عالی اتحادیه اروپایی فدریکا موگرینی و وزیر خارجه ایران محمدجواد ظریف، شماره: ۳۴۹۰۴۸، ۱۳۹۴/۴/۲۳
۵۰. ، بیانیه مشترک وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران آقای محمدجواد ظریف و نماینده عالی اتحادیه اروپا خاتم فدریکا موگرینی، شماره: ۳۳۴۳۲۲، ۱۳۹۴/۱/۱۳
۵۱. ، خضرای، محمدجواد، صلح امام حسن درس مبارزه یا عافیت طلبی؟، کد خبر: ۱۷۴۴۴، ۱۳۹۴/۴/۱۳، ۱۹:۱۴
۵۲. ، از ربط دادن تحریم‌ها به آب خوردن مردم تا برد ۳ بر ۲ در قضیه برجام، کد خبر: ۵۵۱۲۳۷، ۱۳۹۵/۱/۱۳، ۲۳:۰۶